

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Задорожний З.-М. В.

09 _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
**«СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-наукова програма – Фінанси, банківська справа та
страхування

**Тернопіль – ТНЕУ
2019**

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Стратегія і тактика управління фінансами суб'єктів господарювання»**

Дисципліна «Стратегія і тактика управління фінансами суб'єктів господарювання»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 2	спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна – I</i> <i>Заочна - I</i> Семестр: <i>Денна – II</i> <i>Заочна - II</i>
Кількість змістових модулів – 2	рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)	Аудиторні години - Лекції: <i>Денна – 15</i> <i>Заочна - 6</i> Практичні заняття: <i>Денна – 15</i> <i>Заочна - 6</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 120</i> <i>Заочна - 138</i>
Тижневих годин – з них аудиторних –		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

«Стратегія і тактика управління фінансами суб'єктів господарювання»

2.1. Метою вивчення дисципліни — підготовка кваліфікованих фахівців у галузі фінансів; формування знань, аналітичних та практичних навиків у сфері стратегічного управління фінансами підприємства.

Завданням навчальної дисципліни є формування комплексу знань та професійних навичок щодо визначення стратегічних перспективних орієнтирів; оцінювання потенційних можливостей підприємства; прогнозування розвитку зовнішнього середовища; формування тактики, узгодженої зі стратегією розробки фінансової політики, яка перетворює стратегію на відкриту декларацію напрямів фінансової діяльності підприємства, формування правил та процедур основних напрямів фінансової діяльності підприємства, формування правил та процедур реалізації стратегії; оволодіти практичними навичками управління вартістю підприємства шляхом вибудовування конструктивної фінансової політики.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни - наявність здобутих знань і навиків з фахових дисциплін за I і II освітніми рівнями вищої освіти за економічними спеціальностями.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Змістовий модуль 1. Методологія формування фінансової політики суб'єктів господарювання

ТЕМА 1. Теоретичні та організаційні основи формування фінансової політик

Сутність фінансової політики, її мета і завдання. Рівні фінансової політики. Роль фінансової політики на державному рівні та рівні суб'єкта господарювання. Взаємозв'язок фінансової політики суб'єкта господарювання і держави. Міжнародні фінансові стандарти. Фінансова стратегія та фінансова тактика.

Фінансова політика суб'єктів господарювання. Об'єкти і суб'єкти фінансової політики. Стратегія і тактика фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Фінансовий механізм управління фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання. Фінансова політика підприємства. Фінансова політика банків. Фінансова політика страхової компанії. Фінансова політика інших фінансових посередників. Особливості фінансової політики органів державної влади та місцевого самоврядування.

Складові фінансової політики суб'єкта господарювання. Політика управління капіталом. Інвестиційна політика. Політика управління поточними активами та зобов'язаннями. Політика управління

платоспроможністю. Цінова політика. Політика управління людськими ресурсами. Політика управління прибутками. Облікова політика. Податкова політика.

Стратегічні цілі й тактичні завдання. Принципи організації. Етапи розробки фінансової політики та параметри її оцінки. Критерії оцінки ефективності фінансової політики організації. Фактори, які визначають темпи стійкого зростання.

Довгострокова фінансова політика. Короткострокова фінансова політика в сучасній організації.

План лекції:

1. Сутність, типи та напрями фінансової політики.
2. Фінансова політика суб'єктів господарювання.
3. Фінансова політика підприємства.
4. Складові фінансової політики суб'єкта господарювання.
5. Стратегія і тактика фінансової діяльності підприємства.
5. Фінансовий механізм управління фінансовою діяльністю підприємства.

Література: 4; 6; 7; 8; 21.

ТЕМА 2. Стратегія і тактика управління фінансами операційної діяльності

Вплив операційної діяльності суб'єкта господарювання на формування стратегії і тактики управління фінансами. Управління оборотними активами і оборотним капіталом в контексті управління вартістю підприємства. Розрахунок тривалості фінансового та операційного циклів, розробка політики фінансування оборотного капіталу. Політика управління витратами підприємства, її вплив на вартість суб'єкта господарювання. Податкове навантаження. Управління податковим навантаженням. Управління операційним прибутком. Факторний аналіз чистого прибутку

План лекції:

1. Вплив операційної діяльності суб'єкта господарювання на формування стратегії і тактики управління фінансами.
2. Управління оборотним капіталом в контексті управління вартістю підприємства.
3. Політика фінансування оборотного капіталу.
4. Управління витратами підприємства, спрямоване на максимізацію власної вартості.

Література: 2; 9; 13; 19; 21.

ТЕМА 3. Стратегія і тактика управління у фінансовій складовій діяльності організації

Вплив фінансової діяльності суб'єкта господарювання на формування прибутку. Джерела фінансування підприємства, поняття власного і інвестованого капіталу. Характеристики джерел інвестованого капіталу. Фактори, що визначають структуру капіталу. Критерії оптимізації структури капіталу. Дивідендна політика підприємства. Ефективність дивідендної політики.

План лекції:

1. Внутрішні і зовнішні джерела фінансування підприємства.
2. Види стратегій фінансування поточних активів підприємства.
3. Оптимальна структура капіталу.
4. Дивідендна політика.

Література: 1; 2; 3; 14; 15; 17; 19; 22–24; 27–30.

Змістовий модуль 2. Стратегічне управління фінансами суб'єктів господарювання

ТЕМА 4. Стратегія і тактика управління фінансами інвестиційної діяльності організації

Вплив інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання на управління фінансами. Вплив політики управління необоротні активи на вартість бізнесу. Особливості інтелектуального капіталу. Сучасні методики оцінювання інтелектуальних активів. Механізм управління інтелектуальним капіталом. Взаємозв'язок інновацій та вартості бізнесу. Оцінка інвестиційної привабливості компанії на основі показників інвестиційного аналізу.

План лекції:

1. Поняття інвестиційної привабливості організації і основні показники її оцінки
2. Політика компанії в частині необоротних активів.
3. Інтелектуальний капітал: необхідність і методи управління нематеріальними ресурсами організації.
4. Сучасні методики оцінювання інтелектуальних активів.
5. Механізм управління інтелектуальним капіталом.

Література: 1; 2; 14; 15; 16; 19; 21–30.

ТЕМА 5. Модель стратегічного управління фінансами.

Системи стратегічного управління фінансами компанії, їх складові та класифікація. Система економічної доданої вартості (Economic value added, EVA). Основні показники та принципи управління компанією в системі EVA. Система доданої вартості акціонерного капіталу (Shareholder value added, SVA), принципи аналізу, основні показники, особливості. Принципи побудови системи прибутковості інвестицій на основі потоку грошових

коштів (Cash flow return on investments, CFROI). Розробка показників оцінки стратегії управління фінансами компанії для оперативного управління в компаніях.

Порівняльний аналіз показників результатів діяльності

План лекції:

1. Складові системи оцінки стратегії управління фінансами компанії.
2. Модель економічної доданої вартості.
3. Модель доданої вартості акціонерного капіталу.
4. Оцінка прибутковості інвестицій на основі потоку грошових коштів.
5. Система показників вартості компанії, на основі яких здійснюється управління.

Література: 1; 2; 5; 9; 10; 16; 17; 21–30.

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни
«Стратегія і тактика управління фінансами суб'єктів господарювання»**

Денна форма

Теми	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Методологія формування фінансової політики суб'єктів господарювання		
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи формування фінансової політики	6	24
Тема 2. Стратегія і тактика управління фінансами операційної діяльності	6	24
Тема 3. Стратегія і тактика управління у фінансовій складовій діяльності організації	6	24
Змістовий модуль 2. Стратегічне управління фінансами суб'єктів господарювання		
Тема 4. Стратегія і тактика управління фінансами інвестиційної діяльності організації	6	24
Тема 5. Модель стратегічного управління фінансами	6	24
Всього	30	120

Заочна форма

Теми	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Методологія формування фінансової політики суб'єктів господарювання		
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи формування фінансової політики	2	27
Тема 2. Стратегія і тактика управління фінансами операційної діяльності	3	28
Тема 3. Стратегія і тактика управління у фінансовій складовій діяльності організації	3	28
Змістовий модуль 2. Стратегічне управління фінансами суб'єктів господарювання		
Тема 4. Стратегія і тактика управління фінансами інвестиційної діяльності організації	2	28
Тема 5. Модель стратегічного управління фінансами	2	27
Всього	12	138

5. Самостійна робота

№п/п	Самостійна робота	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Фінансова політика суб'єктів господарювання в умовах кризових явищ.	5	6
2.	Стратегія і тактика фінансової політики суб'єкта господарювання в умовах внутрішніх загроз і ризиків.	5	6
3.	Нові завдання фінансового менеджменту суб'єктів господарювання.	5	6
4.	Етапи розробки фінансової політики та параметри її оцінки.	5	6
5.	Дискусійних питань щодо перспектив розвитку стратегічного фінансового управління в Україні.	5	6
6.	Вплив операційної діяльності суб'єкта господарювання на формування стратегії і тактики управління фінансами.	5	6
7.	Політика фінансування оборотного капіталу.	5	6
8.	Політика управління витратами компанії.	5	6
9.	Система індикаторів операційної діяльності.	5	6
10.	Основні напрями оптимізації витрат суб'єктів господарювання.	5	6
11.	Вплив фінансової діяльності суб'єкта господарювання на формування прибутку.	5	6
12.	Внутрішні і зовнішні джерела фінансування підприємства.	5	6
13.	Агресивна, поміркована та консервативна стратегії фінансування підприємств.	5	6
14.	Критерії оптимізації структури капіталу. Дивідендна політика підприємства.	5	6
15.	Фактори, що визначають структуру капіталу.	5	6
16.	Вплив інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання на управління фінансами.	5	6
17.	Сучасні методики оцінювання інтелектуальних активів.	5	6
18.	Механізм управління інтелектуальним капіталом.	5	6
19.	Оцінка інвестиційної привабливості компанії на основі показників інвестиційного аналізу.	5	5
20.	Системи стратегічного управління фінансами компанії.	5	5
21.	Система економічної доданої вартості (Economic value added, EVA).	5	5
22.	Система доданої вартості акціонерного капіталу.	5	5
23.	Основні показники та принципи управління компанією в системі EVA.	5	5
24.	Оцінка прибутковості інвестицій на основі потоку грошових коштів.	5	5
Разом		120	138

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Стратегія і тактика управління фінансами суб'єктів господарювання» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- залік.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Стратегія і тактика управління фінансами суб'єктів господарювання» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-5
2.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1-5

Рекомендована література

1. Бігдан І. А., Лачкова Л. І., Лачкова В. М., Жилякова О. В. Фінансовий менеджмент : електронний навчальний посібник. Х. : ХДУХТ, 2017. 197 с. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1864/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A4%D0%9C%20%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82.pdf>
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. В 2-х томах. К. : Ника-

- Центр, Эльга, 2009. 1374 с.
3. Васьківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Львів : “ГАЛИЧ-ПРЕС”, 2017. 236 с.
 4. Кабанов В. Н. Долгосрочная финансовая политика : учебное пособие. М. : Высшая школа, 2010. 301 с.
 5. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент : підручник. Тернопіль : Вид-во “Економічна думка”, 2018. 482 с.
 6. Когденко В. Г. Краткосрочная и долгосрочная финансовая политика : учебное пособие. М. : Юнити, 2017. 416 с.
 7. Когденко В. Г. Краткосрочная и долгосрочная финансовая политика : практикум. М. : Юнити, 2018. 416 с.
 8. Симоненко Н. Н. Краткосрочная и долгосрочная финансовая политика фирмы : учебник. М. : Магистр, 2017. 128 с.
 9. Семенов В. М. Василенкова Н. В. Управление финансами промышленности : учебное пособие. М. : Инфра-М, 2013. 320 с.
 10. Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій : підручник. К. : КНЕУ, 2004. 566 с.
 11. Теоретико-методологічні домінанти формування та пріоритети розвитку фінансових послуг України : монографія / за ред. проф. О. В. Кнейслер. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 246 с.
 12. Управління фінансами суб’єктів господарювання в умовах глобальної трансформації : монографія / за ред. проф. І. С. Гуцала. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 484 с.
 13. Управління фінансами акціонерних товариств : навчальний посібник / С. В. Леонов, Н. Г. Пігуль. І. М. Боярко та ін. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2013. 305 с.
 14. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса : Атлант, 2016. 313 с.
 15. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Баб’як, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.
 16. Финансовый менеджмент: теория и практика : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Перспектива. 2010. 656 с.
 17. Хорн ван Дж. К., Вахович Дж. М. Основы финансового менеджмента: пер. с англ. 11-е изд. М. : Вильямс, 2008. 1232 с.
 18. Хорн ван Дж. К. Основы управления финансами: пер. с англ. М. : Финансы и статистика, 2003. 800 с.
 19. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник. К. : Знання, 2013. 375 с.
 20. Шарп Ф., Александр Г., Бейли Д. Инвестиции : пер. с англ. М : ИНФРА-М: 1997. 1024 с.
 21. Coase R. The nature of the firm. URL: http://lib.cufe.edu.cn/upload_files/other/4_20140515034803_1%20Coase,%2

[0R.H.%EF%BC%881937%EF%BC%89%20The%20Nature%20of%20the%20Firm.pdf](#)

22. Koller T., Goedhart M., Wessels D. Valuation Measuring and Managing the Value of Companies. URL: http://elibrary.bsu.az/books_200/N_1.pdf
23. Morin R., Jarrel S. Driving Shareholder Value: Value-Building Techniques for Creating Shareholder Wealth. New York (N.Y.) : McGraw-Hill, 2001. 399 p.
24. Mrovka R., Pindelski M. Value(s) Based Management. URL: <http://web.sgh.waw.pl/~rmrowka/VsBM.pdf>
25. Paramasivan C., Subramanian T. Financial Management. URL: http://vcmdrp.tums.ac.ir/files/financial/istgahe_mali/moton_english/financial_management_%5Bwww.accfile.com%5D.pdf
26. Penman S., Yehuda N. The Pricing of Earnings and Cash Flows and the Valuation of Accrual Accounting. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11142-009-9109-4>
27. Penman S. Financial Statement and Security Valuation (2nd edition). Mc Graw Hill/ Irwin : International edition, 2007. 776 p.
28. Rappaport A. Creating Shareholder Value: A Guide for Managers and Investors. N.Y. : The Free Press, 1999. 224 p.
29. Stakeholder Engagement Strategies, National Institutions, And Firm Performance: A Configurational Perspective. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/smj.3204>
30. Stewart G. B. The Quest for Value: the EVA Management Guide. N.Y. : Harper Business, 1999. 781 p.